

HANDELPOLITIKK OG SJØMATFØREDLING

Med ondt skal ondt fordrives?

Fiskeri- og kystministeren har fremholdt at Norge må være en komplett sjømatnasjon hvor foredlingsindustrien skal ha en viktig rolle. Myndighetene har som målsetting at en større andel av verdiskapingen skal skje i Norge gjennom økt bearbeiding av råstoff i fiskeindustrien.

Av Christel Elvestad, forsker, Nofima

Men lav lønnsomhet preger næringen, særlig grunnet høye lønnskostnader. En annen viktig faktor er handelspolitiske rammebetingelser. Et spørsmål som er reist er om eksportavgift på råstoff kan være et aktuelt virkemiddel for å sikre økt bearbeiding her hjemme.

Møte importtoll med eksportavgifter?

Norske sjømatprodusenters muligheter til å bli konkurransedyktige og få til økt verdiskaping, begrenses av ulike former for handelshinder i viktige markeder. Mange land oppfatter norsk sjømateksport som en trussel mot egen industri, og benytter ulike former for tiltak for å hindre konkurranse. Eksempelvis blir norske fiskeprodukter møtt av høy toll og minstepriser på bearbeidede produkter i EU.

For å redusere konkurranse fra utenlandsk foredlingsindustri, benytter EU seg av såkalt tolleskalering (høyere toll desto mer bearbeidet

produktet er) på laks, reker og pelagiske arter. Eksempelvis har røykt laks fra Norge en tollsats på 13 prosent, hvilket har bidratt til å bygge opp en foredlingsindustri for røykte lakseprodukter basert på norsk råstoff i Danmark og Polen - på bekostning av bearbeiding i Norge.

Høyere importtoll på bearbeidede produkter, slik som EU praktiserer, er et velkjent handelspolitisk virkemiddel for å beskytte egen industri. Det er kanskje mindre kjent at mange land benytter seg av mottiltak mot denne typen handelshindringer i form av eksportavgifter. Hovedpoenget er at bruk av eksportavgifter øker prisen på råvarer til eksport og dermed gis hjemmeindustrien billigere råstoff enn konkurrerende utenlandsk industri. Et interessant spørsmål er om dette virkemiddelet kan være aktuelt for Norge som en strategi for å støtte opp om egen foredlingsindustri? Svaret er nei – av flere årsaker som vi kort skal komme inn på her:

Ikke ulovlig i WTO, men..

Omkring 30 prosent av alle medlemsland i Verdens handelsorganisasjon (WTO) - bruker eksportavgifter som handelspolitiske virkemiddel. I motsetning til bruk av toll på import, er bruk av eksportavgifter/toll ikke regulert av WTO. Muligheten for å kunne regulere bruken av eksportavgifter har vært foreslått, men dette har møtt sterk motstand fra råvareproduserende u-land.

Stater som Kina, Vietnam, Ukraina og Russland har imidlertid måtte godta begrensninger i bruken av eksportrestriksjoner i forbindelse med tiltredelse til WTO. Videre er det vanlig at bruken av eksportavgifter reguleres gjennom bilaterale og regionale handelsavtaler. Eksempelvis er det innført et forbud innen EU, NAFTA, og MERCOSUR. Norge er gjennom EØS-avtalen, EFTA-avtalen og EFTAs frihandelsavtaler forpliktet til å avstå fra bruk av eksportrestriksjoner. Det betyr i praksis at Norge ikke kan ta i bruk eksportavgifter overfor EUs medlemsstater og stater som Norge/EFTA har inngått frihandelsavtaler med.

Ikke mer proteksjonisme

Men hva med stater som Norge ikke har frihandelsavtale med - eksempelvis Kina som er en stor aktør innen videreføring av norsk råstoff? Gjennom EFTA har Norge vært i forhandlinger med Kina om en frihandelsavtale, men etter tildelingen av Nobel-prisen til Liu Xiaobo stoppet forhandlingene opp.

Det er neppe aktuell politikk å innføre tiltak

◀ Norske sjømatproduzenters muligheter til å bli konkurransedyktige og få til økt verdiskapning, begrenses av ulike former for handelshinder i viktige markeder. (Foto: Harald Normann)

som kan forverre den bilaterale relasjonen ytterligere. Uansett kan det være gode grunner til å avstå fra en strategi av typen "med ond skal ond fordrives". Faglitteraturen peker på flere viktige faktorer som gjør eksportavgifter til et lite formålstjenlig virkemiddel. For det første vil eksportnasjonen i de fleste tilfeller ikke være en stor nok markedsaktør til å påvirke konkurransesituasjonen gjennom eksportavgifter - og dermed uteligger de ønskede virkningene. Samtidig kan bruk av eksportavgifter ha negative fordelings effekter i verdikjeden hvor primærproducenten taper inntekter på bekostning av foredlingsleddet.

Eksportavgifter fungerer også i praksis som en subsidie av foredlingsindustrien, hvilket kan bidra til å sementere manglende konkurransekraft.

Norge er en forkjemper for å fjerne handelshindringer og sikre best mulig markedsadgang for sjømat. I WTO-forhandlingene har man nettopp hatt særlig fokus på å redusere såkalt tolltopper, høye tollsatser og tolleskalering. WTO-forhandlingene har imidlertid gått i stå og det er svært usikkert når man kan forvente en ny WTO-avtale. Det vil derfor være særdeles viktig å arbeide for bedre handelsbetingelser på bilateralt og regionalt nivå i tiden fremover - ikke innføre proteksjonistiske tiltak. ■

Kjelanlegg, varmesentraler, vekslere og industrirørlegging

Vi utfører de fleste typer industriprosjekter, med hovedfokus på industrirørlegging og montasje innen næringsmiddelindustrien. Vi leverer komplette rør- og dampanlegg, og tilbyr også tjenester innen annen tung industriell håndtering/montering.

Firmaet utfører oppdrag over hele Norge, bl.a. hos flere av landets største næringsmiddel produsenter.

El. Kjeler fra 3 kW og oppover

Olje- og gassfyrte kjeler fra 600 kW til 33 mW

Skåland Rør & Industrimontasje AS er ledende totaleleverandør innenfor følgende områder:

- Varmesentraler
- Prosessutstyr
- Zip-anlegg
- Dampanlegg
- PLS styringer
- Enøk tiltak
- Brukte kjeler
- Utleie konteinere/kjeler
- Sertifisert sveising
- Meierirør
- Rustfri sveising
- Skorsteiner
- Vannbehandling
- Konvertering til gass
- Varmevexslere
- Service på alle typer kjelanlegg
- Kjelanlegg fra 3 kW til 33 mW
- Konteinertøsing damp/varmtvann

Skåland
Rør & Industrimontasje AS

Dampkjel • Dampanlegg • Gass • Rustfritt • Næringsmiddel • Industrirør • Prosessrør • VVS • Fjernvarmesentraler • Biovarmeanlegg

www.boiler-steam.no e-mail: post@boiler-steam.no Tlf.: 4000 2850

Vi arrangerer også operatør- og kjelpasserkurs. Sjekk ut vårt kursprogram

Danstoker

Vi er totaleleverandør av Danstokers kjelprogram